

Ustav dvosmislen, te se može različito tumačiti, i da su zakoni često neusklađeni sa njim. Jedna od čestih primedbi je i nedostatak jasno definisanih sankcija za nepoštovanje Ustava. Ogromna većina pripadnika elite (78 odsto) smatra da listu vrednosti koju navodi prvi član Ustava treba proširiti tako da sadrži održivi razvoj i socijalnu inkluziju.

PROCEDURA: Pet godina nakon usvajanja Ustava, u oktobru 2011, kada su rađeni intervjui sa ispitanicima, svega 39 odsto građana izjavilo je da bi ponovo glasali za njegovo usvajanje. Više od polovine građana, njih 54 odsto, i 59 odsto predstavnika elite smatra da su neodržavanje javne rasprave o nacrtu i činjenica da je referendum o Ustavu trajao dva dana – ozbiljne povrede procedure koje dovode u pitanje volju naroda. Unutar elita, međutim, istraživanje pokazuje drastične razlike u stavovima u vezi sa procedurom donošenja Ustava. Dok svega 38 odsto političara smatra da je procedura povređena, u okviru intelektualne elite to mišljenje zastupa 81 odsto njenih predstavnika, dok su pripadnici društvene elite u sredini, sa 64 odsto onih koji misle da procedura nije bila valjana.

Objašnjavajući razloge zbog kojih je Ustav donet na brzinu, ispitanici najčešće navode četiri razloga: uvođenje Preambule, to jest političke okolnosti u vezi sa Kosovom, dogovor između Demokratske stranke i Demokratske stranke Srbije da se mandat Vojislava Koštunice završi donošenjem Ustava a za uzvrat raspišu prevremeni izbori, konačno razilaženje sa režimom Slobodana Miloševića i pritisak EU i međunarodne zajednice.

PROMENA: Svega deset odsto građana i četiri odsto pripadnika elite smatra da Ustavu nisu potrebne nikakve promene. Većina predstavnika elite, njih 67 odsto, smatra da ustavne promene treba da budu sprovedene onako kako to predviđa važeći Ustav, dok 45 odsto građana misli da promene treba da sprovede posebna skupština koju bi izabrao narod. Gotovo čitava elita, odnosno 91 procenat, i 43 odsto građana smatraju da je bez javne rasprave svaka promena Ustava neozbiljna.

ODREDBE: Svega 11 odsto ispitanih građana Preambulu Ustava vezuje za očuvanje teritorijalnog integriteta Srbije, dok 88 odsto uopšte ne zna po čemu je ona značajna. Kao vrlo lošu ili lošu Preambulu ocenjuje 61 odsto pripadnika elite, dok je na skali od 1 do 5 ona od političke elite ocenjena prosečnom ocenom 2,7, a intelektualna i društvena elita daju joj 1,8, odnosno 1,7. Nijedan predstavnik nacionalnih saveta, nevladinih organizacija, verskih zajednica i univerziteta nije Preambuli dao najvišu ocenu – najviša ocena koju su joj davali predstavnici ovih organizacija bila je 3.

Kada je reč o Kosovu, u pogledu značaja Ustava za ovo pitanje, između elita i građana postoji saglasnost: većina smatra da Ustav nije imao nikakav učinak na sprečavanje proglašenja kosovske nezavisnosti, dok 41 odsto građana i 49 odsto elite smatra da je Ustav potpuno nevažan za današnji status i dalju sudbinu Kosova. U komentarima na Preambulu, najveći broj predstavnika elite rekao je da ona može imati uticaj samo na unutrašnje prilike u Srbiji, ali ne i na međunarodne odnose. Da Preambula više ne bi trebalo da bude sastavni deo Ustava, smatra 76 odsto pripadnika elite i 40 odsto građana.

EVROPSKA UNIJA, TITO, MILOŠEVIĆ: Za većinu predstavnika elite, oko 70 odsto, isticanje evropskog opredeljenja u Preambuli je nepotrebno. Po njihovom mišljenju, Ustav kao pravni akt treba da ima trajan karakter, pa ciljeve koji su podložni promenama ne treba unositi u njega. Za oko 73 odsto pripadnika elite u Ustav nije potrebno unositi ni određenje prema prethodnim režimima (Titovom i Miloševićevom), dok su građani podeljeniji po tom pitanju (38 odsto za i 34 odsto protiv). Gledano pojedinačno, ustavno određivanje po ovom pitanju najviše podržavaju predstavnici nacionalnih saveta, nacionalnih stručnih saveta i nezavisnih tela i predstavnici verskih zajednica. Protivnici ove mogućnosti u svojim komentarima najčešće su navodili da to pitanje nije ustavna, već istorijska materija.